

Examensarbete i omvårdnad, 15 hp

En begreppsanalys av begreppet omsorg

Enligt Peep Koorts metod

Alice Håkansson
Louise Mårtensson

Handledare: Boel Sandström
Sjuksköterskeprogrammet, kurs: OM1512
Blekinge Tekniska Högskola, Institutionen för hälsa
Karlskrona juni 2020

Blekinge Tekniska Högskola, Institutionen för hälsa,
Sjuksköterskeprogrammet, Examensarbete i omvårdnad
juni 2020

En begreppsanalys av begreppet omsorg

Enligt Peep Koorts metod

Alice Håkansson
Louise Mårtensson

Sammanfattning

Bakgrund: Omsorg har väckt många känslor inom forskarvärlden. En del forskare menar att omsorg ska lägga grunden för sjuksköterskans kunskapsområde istället för omvårdnad.

Syfte: Syftet var att belysa innebörden i begreppet omsorg i en omvårdnadskontext.

Metod: Begreppsanalys enligt Peep Koorts modell. En semantisk analys med etymologisk utredning och diskriminationsanalys av omsorgs synonymer.

Resultat: Den etymologiska utredningen visade att begreppet omsorg bibehållit sin innebörd över tid. Kontexten har dock ändrats från att ofta användas i ett Bibliskt sammanhang till att idag vara något som används i folkmun och i olika yrkessammanhang. I resultatet framkommer det att skötsel och omtanke är begreppet omsorgs starkaste synonymer. I den semantiska analysen och diskriminationsanalysen av begreppet omsorg kunde två olika betydelsedimensioner tydligt påvisas: praktiskt arbete och sjuksköterskans välvilja. Möjligen är det detta som bidrar till den rådande oenigheten av begreppet.

Slutsats: Begreppet omsorg har inte förändrats avsevärt mycket sedan år 1950 och framåt. I samhället generellt så förknippas begreppet omsorg med omsorgsverksamheter, samhällsvård och socialvård. Kärlek är en grundpelare för att kunna ge omsorg och kan uttrycka sig på många olika sätt i omvårdnaden.

Nyckelord: begrepp, begreppsanalys, omsorg, omvårdnad, Peep Koort

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
BAKGRUND	4
BEGREPP	4
BEGREPPET OMSORG.....	5
JEAN WATSONS TEORI FÖR MÄNSKLIG OMSORG – ATT VÄRNA OM MÄNSKLIGHETEN	6
OMVÅRDNAD	8
OMVÅRDNADENS HISTORIA.....	8
PROBLEMFÖRMULERING.....	9
SYFTE	10
METOD	10
DESIGN.....	10
URVAL/DATAINSAMLIG.....	10
DATAANALYS	11
<i>Etymologisk utredning</i>	11
<i>Semantisk analys</i>	11
<i>Diskriminationsanalys</i>	12
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	13
RESULTAT	14
ETYMOLOGISK UTREDNING	14
SEMANTISK ANALYS	14
DISKRIMINATIONSANALYS	16
<i>Diskriminationsmatris</i>	16
<i>Diskriminationsparadigm</i>	17
<i>Tolkningsfas</i>	18
<i>Ny förståelse av begreppet omsorg</i>	19
DISKUSSION	20
METODDISKUSSION	20
RESULTATDISKUSSION.....	21
SLUTSATS / KLINISK IMPLIKATION	22
FORTSATT FORSKNING	23
SJÄLVSTÄNDIGHET	24
REFERENSLISTA	25
BILAGA 1 – SÖKMATRIS BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLAS BIBLIOTEK - ETYMOLOGISK ORDBOK	29
BILAGA 2 – SÖKMATRIS KARLSKRONA STADSBIBLIOTEK - ETYMOLOGISK ORDBOK	30
BILAGA 3 – SÖKMATRIS BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLAS BIBLIOTEK - SYNONYMORDBOK	31
BILAGA 4 – SÖKMATRIS KARLSKRONA STADSBIBLIOTEK - SYNONYMORDBOK	32

Inledning

Begreppet omsorg har skapat debatt i forskarvärlden då det finns en oenighet i beskrivningen av begreppets innebörd (Meleis, 2011). En del forskare gör anspråk på att det är omsorg som ska utgöra grunden för sjuksköterskans kunskapsområde och inte omvårdnad. Vidare anser samma forskare att sjuksköterskans kunskapsområde ska vara omsorgsvetenskap (caring science) istället för omvårdnadsvetenskap (nursing science). Detta har i sin tur kritiserats av andra forskare till exempel Barker m.fl. 1995. Kritiken som har framförts är att omsorg är ett begrepp som används i många olika sammanhang och av flera olika yrkesprofessioner och därför är det svårt att göra anspråk på begreppet omsorg för sjuksköterskans kunskapsområde (Jakobsson-Ung & Lützén 2014). Genom en fördjupad förståelse och kunskap av det valda begreppet så bidrar det till att sjuksköterskan använder rätt term i rätt sammanhang.

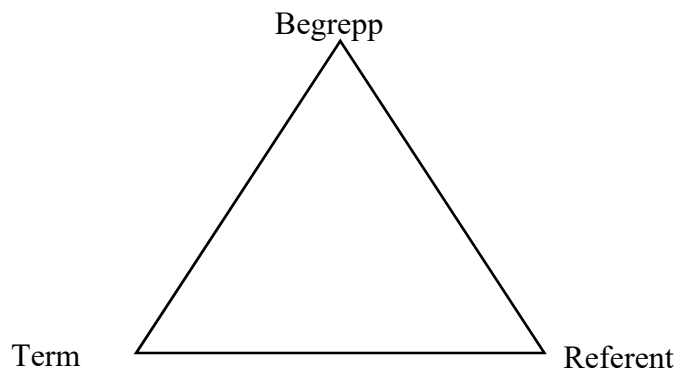
Begreppsförståelse bidrar till ökad kunskap och ett tydligare språk inom sjuksköterskans kunskapsområdet och kan i sin tur vägleda sjuksköterskan i omvårdnadsarbetet, i att utveckla sitt professionella språk och föra en tydligare dokumentation (Asp, 2017). En begreppsanalys av begreppet omsorg kan bidra till att sjuksköterskan använder rätt term i rätt sammanhang och till en klarare definition av vad omsorg innebär i sjuksköterskans dagliga omvårdnadsarbete.

Bakgrund

Begrepp

Ett begrepp symboliserar det abstrakta innehållet i en språklig term. Detta innebär det vi människor tänker om en term och inte den faktiska betydelsen (Flensner, 2014). Charles Ogden en språkforskare från England, förverkligade under 1900-talet sin entusiasm kring språket och dess betydelse. Han ville analysera vad ett begrepp var. Ogden var fascinerad över kopplingen mellan *term* (språkligt uttryck), *begrepp* (mental bild) och *referent* (företeelsen i verkligheten). Han konstruerade den omtalade Ogdens triangel. Triangeln består utav tre hörn, där varje hörn i triangeln sammanlänkar till de övriga två hörnen. Det nedre vänstra hörnet står för *term*, toppen på triangeln står för *begrepp* och det högra nedre hörnet står för *referent*. En *term* har en sammankoppling till ett *begrepp* som kan väcka en mental bild hos människan. Människans mentala bild är individuell vilket gör att människan applicerar egna tankar och känslor kring en *term* som resulterar i *begreppet*. En *term* sammankopplar också till en *referent*. En *referent* är ett fenomen som människan kan

uppfatta i verkligheten. När förståelse för ett *begrepp* råder finns möjligheten att föra en dialog av det vi erfar. Begreppsförståelse i sin tur gör det möjligt för diskussion samt reflektion (Asp, 2017).

Figur 1. Charles Ogdens triangel modifierad efter Asp (2017).

Begreppet omsorg

År 1968 trädde en ny lag i kraft med en helhetssyn för personer med funktionsvariation. Den nya lagen var ett startskott för att omsorg ska ges i samband med stöd och service till personer med funktionsvariation. Omsorgsverksamheterna utvecklades sedan att innefatta även barnomsorg och äldreomsorg (Nationalencyklopedin, u.å.a). Omsorg benämns ofta i samband med omsorgsverksamhet och är samhällets verksamheter där omvårdnad och omsorg bedrivs och innefattar personer med varaktiga fysiska och psykiska funktionshinder. Dessa verksamheter styrs av Socialtjänstlagen (SoL, SFS 2001:453) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS, SFS 1993:387) (Lundh & Malmquist, 2009).

Personal som arbetar inom kommunal vård och omsorg benämns oftast som omsorgspersonal. Omsorgspersonalen arbetar med att ge omsorg utifrån Socialtjänstlagen och LSS- lagen (Edberg, Törnquist & Hasson, 2014). Inom kommunal vård och omsorg är omsorg den insats som främst bedrivs av undersköterskor och vårdbiträden medan omvårdnad anses vara sjuksköterskans insatser av självständigt arbete som inte är medicinskt delegerade arbetsuppgifter (Blomqvist & Petersson, 2014). Sjuksköterskans arbete är mycket varierande och innefattar allt ifrån att koppla dropp till att vara psykiskt stöd och utbilda i egenvård till patienterna. Att ”bry sig om” eller ”care for” kan betyda olika för olika sjuksköterskor och att det skulle vara ologiskt att sträva efter en enda definition av vad omsorg är eftersom det är ett varierande yrke (Cook & Peden, 2017).

Filosofen Martin Heidegger ansåg att omsorg var en del av människans grundläggande beteende. Omsorg betraktas som en grundläggande del av omvårdnaden. Heidegger menar att omsorg kan ses utifrån andra perspektiv som: ett sätt att vara, ett moraliskt ideal, som relation och som terapi. Han menar därför att begreppet omsorg kan ha olika betydelser i olika kontexter (Meleis, 2011). Karlsson, Sivonen och Von Post (2007) skriver om uttrycket att ”bry sig om”. Studiens syfte var att förstå innebörden i uttrycket ”bry sig om”. Detta med hjälp av Koorts begreppsanalys för att nå en djupare förståelse av vårdandet. Resultatet visade att ”bry sig om” eller på engelska ”care for” innebär att låta hjärtat visa vägen, att ansvara för och sörja för sin medmänniska och att genuint vårda enligt caritas. Vilket lägger grunden för det carativa vårdandet där människokärlek och empati ska vara ledande.

Jean Watsons teori för mänsklig omsorg – att värna om mänskligheten

När och om omvårdnaden och de sjuksköterskor som verkar där när de djupa varandet som sträcker sig bortom den konventionella kunskapen och görandet; när och om sjuksköterskor når vishetens djup; när vi kommer vidare och kan tillämpa kunskap som andra inte ser och förstår, då har vi ansvaret att erbjuda den till andra, att bryta den här världens mönster av våld och icke-våld.
(Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012, s.261)

Ovanstående citat beskriver kärnan i sjuksköterskan Jane Watsons omsorgsteori. Hon utvecklade sin omsorgsteori när hon arbetade vid Colorados Universitets hälsovetenskapliga center i Denver. Hennes inspirationskälla kom ifrån egna erfarenheter från resor runt om i världen. Omsorgsteorin grundar sig i en kombination av österländsk filosofi med västerländsk forskning. Hon ansåg att omvårdnad handlar om att visa omsorg. Syftet var att sjuksköterskor skulle kunna utveckla omsorg och kärlek samt sprida den vidare till andra då kunde inte bara en bättre vård uppnås utan även en bättre värld. På så vis sträcker sig Watsons omsorgsteori utom vård situationen. Hon önskade att sjuksköterskan skulle behålla det genuina vårdandet trots det medicinsk-tekniska arbetet. I hennes teori finns det många olika sätt att visa omsorg på, som talesättet säger: ”Det finns många sätt att övrräcka ett glas vatten” (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012, s.263).

Watson gjorde en tydlig särskiljning i sina skrifter mellan omsorg och omvårdnad där hon ser omsorg som ett mänskligt fenomen och omvårdnad som sjuksköterskans professionella yrkesutövning. Watson menade att omvårdnad och omsorg skulle kunna byta plats eftersom omsorgen är det etiska och moraliska ideal som ska vägleda sjuksköterskan i omvårdnadsarbetet (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012). Detta har även andra forskare enligt Jakobsson-Ung och Lützén (2014) också poängterat samtidigt som andra forskare som t.ex Barker m.fl. (1995) har kritiserat detta påstående.

I sin senaste utgåva av *Nursing: the philosophy and science of caring* har Watson utvecklat caritasprocesser där omsorg är hjärtat i omvårdnaden. Caritas innebär en djup kärleksfull omsorg om sin medmänniska. Watson fokuserar på hur sjuksköterskan kan handla i olika situationer för att processerna ska förverkligas fullt ut. Om sjuksköterskan har förmågan att arbeta utifrån caritasprocesserna så förmedlas ett mer omsorgsfullt arbete av sjuksköterskan. Caritasprocesserna finns därav till för att utveckla grunden för den yrkesprofessionella omvårdnad (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012).

I omsorgsteorin ska sjuksköterskan ha en omsorgsfull medvetenhet som innebär att sjuksköterskan ska vara observant på hela patienten. Sjuksköterskan ska handla med ett öppet hjärta och förstå att patienten inte behöver vara lik sjuksköterskan själv utan att de kan fungera olika i omvårdnadskontext. Det handlar om att förstå omsorgens ordlösa språk och kommunicera genom handlingar. Det är viktigt att sjuksköterskan förstår att vid varje möte med en ny patient så kan omsorgen ha sitt unika språk. Genom att sjuksköterskan handlar med omsorgsfull medvetenhet så gynnar de det vårdande mötet. I det vårdande mötet är sjuksköterskan inte bara en del av miljön utan hon kommer också vara miljön. Sjuksköterskan har därav ett ansvar att i det vårdande mötet agera med omsorgsfull medvetenhet för att ge patienten en så bra upplevelse av vårdmötet som möjligt. Patientens positiva upplevelse kommer på så vis göra ett avtryck för framtida möten inom en omvårdnadskontext (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012).

Vid Linköpings universitet i Sverige gjordes en begreppsanalys av Watsons nio caritasbegrepp för att kunna se om sjuksköterskor arbetade efter caritasbegreppens förhållningsätt. I studien lyfts svårigheten av att närma sig patienten. Forskarna anser att det bör göras med försiktighet för att på så vis nå fram till patienten. Genom att uttrycka försiktighet kan sjuksköterskan vara närvarande och stödjande och på så vis utveckla en

omtänksam relation till patienten. Det är även viktigt att som sjuksköterska visa öppenhet så att patienten har utrymme för sitt existentiella uttryck vilket kan leda till att sjuksköterskan och patienten bygger upp en tillförlitlig relation. Sjuksköterskan ska vara medveten om att patienten känner sig själv bäst och att sjuksköterskan är där för att gemensamt med patienten komma fram till hur vården ska bedrivas. Att samarbeta med sina patienter är att bygga förtroende. Möjliga hinder för detta kan vara tidspress och brist på intresse (Ranheim, Kärner & Berterö, 2012).

Omvårdnad

Lundh och Malmquist (2009) definierar begreppet omvårdnad som att söka, bevara eller återvinna en god hälsa. För att främja en god hälsa handlar det om att se personens unika behov samt att ta tillvara på personens egna resurser. Omvårdnad baseras på beaktandet av psykiska, sociala och kulturella aspekter (Lundh & Malmquist, 2009). Ett grundläggande antagande inom disciplinen för omvårdnad sker på personnivå. Det innebär att omvårdnadsvetenskapen grundar sig i människan som helhet där människan är en fri och unik individ. Människan ska bemötas utifrån sina unika förutsättningar och betraktas ur ett helhetsperspektiv (Willman, 2014). Personcentrerad omvårdnad är en förutsättning för att ge en god omvårdnad där patienten är i centrum och delaktig i omvårdnadens beslut (McCance & McCormack, 2013).

Omvårdnadens historia

De norska sjuksköterskorna Rike Nissen (1834–1892) och Elisabeth Hagemann (1888–1963) samt den brittiska sjuksköterskan Florence Nightingale (1820–1910) anses vara omvårdnadens banbrytare. De ansåg att kärleken la grunden för omvårdnaden. Nissen och Hagemann menade att sjuksköterskan måste besitta en god personlighet för att kunna ge en kärleksfull omvårdnad. I varje inlärd teoretisk handling ska kärleken vara den bärande kraften för omvårdnaden. Kärleken uttrycker sig i omsorgshandlingar och kan påverkas av vår omgivning (Alvsvåg, 2017). Nightingale påstod att den sjuke människan kunde lindras med mildhet, godhet, tålmod och förståelse i en kristen anda (Bentling, 2013).

Kärlek är grundpelaren i Hälso-och sjukvården. Kärlek finns i nära relationer men också i de professionella relationerna i arbetslivet. I omvårdnadsyrket handlar det om att ge kärlek till patienten. Kärleken visar sig genom en osjälvisk handling där patientens bästa är i centrum. Kärleken är på så vis inte riktad emot jaget utan till någon annan. Det visar sig genom ett känslomässigt, respektfullt engagemang som yttrar sig genom sjuksköterskans hjärta, huvud

och händer (Alvsvåg, 2017). Att ge kärlek och ta emot kärlek inom vårddyrket innebär ett omsorgsfullt vårdande, samtidigt som patientens och sjuksköterskans självaktning och värdighet bevaras (Karlsson, 2017).

Psykologen Erich Fromm ansåg att kärlek är förutsättningen för att omsorg ska kunna ges och för att aktivt kunna värna om den andras välbefinnande. Han menade att respekt för medmänniskan krävdes för att utveckla kärlek och respekt är inte möjligt utan insikt. Han ansåg vidare att ansvar är viktigt både för sig själv och för andra (Fromm, 2004). Även Erikson (2004) ansåg att kärleken kommer före omsorgen. Han ansåg att omsorgen var något som utvecklades först senare livet. Omsorgen präglades av arbete och föräldraskap. Detta kan visa sig i identitetsupplevelse, en saknad av något kan yttra sig i ett beteende. Att vilja ha en familj och avsaknad av detta kan yttra sig i omsorgsrelaterat beteende som speglar sig i arbetslivet eller intressen.

Problemformulering

Begreppet omsorg är i dagens samhälle ett begrepp med mångtydig innebörd. Omsorg definieras olika i folkmun och i olika yrkessammanhang. Begreppet omsorg förknippas ofta med omsorgsverksamhet så som barnomsorg, äldreomsorg och LSS-verksamhet (Edberg, Törnquist & Hasson, 2014). Inom kommunal vård och omsorg är omsorg den insats som främst bedrivs av undersköterskor och vårdbiträden (Blomqvist & Petersson, 2014). Tidigare forskning visar att omsorg även är ett debatterat begrepp inom omvårdnad (Karlsson, Sivonen och Von Post, 2007; Barker 1995, Meleis, 2011). Vissa forskare anser att omsorg istället för omvårdnad skulle kunna utgöra grunden i sjuksköterskans kunskapsområde (Jakobsson-Ung & Lützén 2014). Ur ett filosofiskt perspektiv kan omsorg anses vara en del i människans grundläggande beteende och att omsorg ska vara vägledande i omvårdnaden (Meleis, 2011).

En begreppsanalys ger en djupare förståelse av begreppet och mindre utrymme för egen tolkning (Olsson & Sörensen, 2011). Eftersom tidigare forskning visar på att begreppet omsorg har en flertydig dimension kan en begreppsanalys bidra till att tydliggöra innebörden i begreppet. En djupare förståelse av begreppet omsorg ur ett omvårdnadsperspektiv kan bidra till att sjuksköterskor får en ökad förståelse för vad det innebär att handla med omsorg och där igenom även kunna utveckla omvårdnaden.

Syfte

Syftet var att belysa innebörden i begreppet omsorg i en omvårdnadscontext.

Metod

Design

En begreppsanalys användes för att kartlägga begreppets innebörd. Syftet med begreppsanalysen var att ange de kännetecken som ingår i begreppets innehåll för att på så vis kunna använda rätt term i rätt sammanhang (Olsson & Sörensen, 2011). I detta examensarbete har en begreppsanalys gjorts enligt Peep Koorts analysmodell där en etymologisk utredning, semantisk analys och diskriminationsanalys ingår. Koorts metod är hypotetisk-deduktiv och analysen är av hermeneutisk karaktär vilket innebär betydelseforskning, där tolkning och förståelse bygger på djupa strukturer och meningsinnehåll. Det leder till en djupare förståelse för begreppets innebörd (Sivonen, 2017).

Urval/Datainsamling

Inklusionskriterier för studien var att sökningen skulle innehålla begreppet omsorg. Sökningen utgick ifrån etymologiska ordböcker och synonymordböcker. Ordböckerna var på svenska språket och skulle finnas tillgängliga på Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek alternativt på Karlskronas Stadsbibliotek.

För att finna relevanta etymologiska ordböcker och synonymordböcker användes databasen Libris. Med hjälp av databasen Libris gavs en överblick av de ordböcker som fanns tillgängliga på Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek. Utöver det erbjöd Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek även elektroniska ordböcker och uppslagsverk som Nationalencyklopedin och Svenska Akademiens ordböcker som inkluderats i studien. Karlskrona Stadsbibliotek finns inte i databasen Libris vilket resulterade i en enskild sökning på Karlskronas stadbiblioteks egen hemsida för att bredda sökningen. Samtliga ordböcker som stämde överens med inklusionskriterierna inkluderades i analysen. Nordstedts etymologiska ordbok av Ernby (2008) fanns inte tillgänglig för utlån under tiden studien skrevs. Studien har grundat sig i tre stycken etymologiska ordböcker och sju stycken synonymordböcker var av en var nationalencyklopedins internetbaserade ordbok. Ordböckerna täckte åren mellan 1950 – 2009. Se bilagor 1-4 för databassökningar.

Dataanalys

Examensarbetets syfte var att få en fördjupad förståelse och kunskap av det valda begreppet omsorg. För att svara på syftet valdes Koorts begreppsanalys som design för arbetet. I Koorts metod ingår etymologisk utredning, semantisk analys och diskriminationsanalys. (Sivonen, 2017).

Etymologisk utredning

I den etymologiska utredningen används etymologiska ordböcker som ger förståelse för begreppets ursprungliga betydelse och framväxt. En del ord saknar dokumenterad historia och finns därav inte i etymologiska ordböcker. Ursprungsbetydelsen av det valda begreppet kan ha förändrats över tid. Kunskap om begreppets historia ger en djupare förståelse för begreppets betydelseinnehåll idag (Sivonen, 2017). Den etymologiska utredningen av begreppet omsorg gjordes för att se om begreppets historia gav en djupare förståelse för begreppets innebörd idag. I den etymologiska utredningen användes tre etymologiska ordböcker och med ett tidsspänn från år 1950 – 2015 för att svara på begreppets ursprung och framväxt.

Semantisk analys

Den semantiska analys är en form av betydelseanalys som grundar sig i en utförlig genomgång av ordböcker och vetenskaplig litteratur för att fastställa synonyma förhållanden till det valda begreppet. Genom att använda synonymordböcker kan forskarna studera begreppets betydelseutveckling. Forskarna jämför de olika synonymerna över tid samt ser om nya synonymer har tillkommit eller tagits bort. Valet av ordböcker påverkar det slutliga resultatet. I den semantiska analysen presenteras resultatet i en synonymtablå. I synonymtablån presenteras alla synonymordböcker i kronologisk ordning samt görs en markering för synonymernas förekomst i de olika ordböckerna. Ur tablån kan forskaren sedan se betydelseutvecklingen över tid (Sivonen, 2017). I den semantiska analysen kunde begreppet omsorgs synonymer lägga grunden för synonymtablån för att se begreppets betydelseutveckling över tid. I den semantiska analysen användes sex synonymordböcker med ett tidsspänn från år 1992 – 2009 och nationalencyklopedins internetbaserade ordbok utan år.

Diskriminationsanalys

Diskriminationsanalysen går ut på att forskarna vill få fram karakteristiska kännetecken av det valda begreppet och dess synonymer. Diskriminationsanalysen delas in i tre delar: matrisfas, paradigmfas och tolkningsfas (Koort, 1975).

I matrisfasen görs en diskriminationsmatris så att forskaren kan räkna ut graden av synonymi för att se vilka begrepp som möjligen kan ersätta varandra. Synonymi är relationen mellan två begrepp. En högre synonymi innebär att begreppen är utbytbara med varandra och de behåller fortfarande samma innebörd (Koort, 1975). Synonymer under 40% ifrågasattes och tolkades som meningsnyanser (Sivnen, Kasén, & Eriksson, 2010). Ur diskriminationsmatrisen kan forskaren sedan beräkna alla synonymers relationer till varandra. Synonymerna till begreppet kan gruppera sig så att de bildar olika betydelsedimensioner. I det svenska språket är dock få ord helt synonyma med varandra (Koort, 1975).

I paradigmfasen beräknades graden av synonyminitet mellan begreppens relation till varandra i procent och bildade sedan ett diskriminationsparadigm. För att beräkna graden av synonyminitet användes formeln:

$$\frac{\text{Antal befintliga bindningar}}{\text{Antal möjliga bindningar}} \times 100 = \text{Synonymitetsgrad i \%}$$

Antal befintliga bindningar är hur många gånger två begrepp nämns som synonyma till varandra. I diskriminationsmatrisen presenteras antalet av hur många gånger varje begrepp är synonymt till ett annat begrepp. Antalet möjliga bindningar innebär de antal ordböcker som användes i urvalet (Koort, 1975).

$$\frac{(\text{Antal bindningar synonym a} + \text{Antal bindningar synonym b}) \times 100}{\text{Antal möjliga bindningar}} = \text{Synonymitetsgraden i \% mellan synonym a och b.}$$

För att ytterligare förtydliga ovanstående formel presenteras ett exempel på en uträkning ifrån studiens diskriminationsmatris där begreppen beskydd och omvårdnad har plockats ut. Synonym a = beskydd som är synonymt till omvårdnad tre gånger. Synonym b = omvårdnad som är synonymt till beskydd noll gånger. Denna studie använde sig utav sex synonymordböcker och nationalencyklopedin vilket gör att antal möjliga bindningar = sju.

Varje synonym ska slås i de sju antal möjliga bindningarna. Vilket innebär att nämnaren alltid kommer att vara 7+7 eftersom det alltid finns en möjlighet att synonymen finns i de valda synonymordböckerna eller nationalencyklopedin. Nedanstående förtydligar hur formeln användes i praxis:

$$\frac{(3+0) \times 100}{7+7} = 21$$

Tolkningsfasen är den sista fasen i diskriminationsanalysen. Där tolkas resultatet av matris- och paradigmfasen (Koort, 1975).

Etiska överväganden

Alla typer av forskningsprojekt ska följa de fyra etiska principerna som är:

autonomiprincipen, nyttoprincipen, inte skada-principen och rättvisepincipen. Forskning som rör människor ska prövas av en etisk kommitté. Detta för att ingen person ska skadas eller utnyttjas (Kjällström, 2017). Denna studie genomfördes med hjälp av etymologiska och semantiska ordböcker vilket gjorde att inga människor involverades i studien. Därav behövdes ingen etisk prövning göras.

Resultat

Etymologisk utredning

Omsorg kommer ifrån fornsvenskans *umsorgh* (Wessén, 1998; Svenska akademins ordbok, 1950). Begreppet har i många sammanhang nämnts i Bibeln. *Umsorgh* motsvarar danska språkets *omsorg* där begreppet delas upp i *om* och *sorg*. Där *om* är prepositionen till adverbet *sorg* (Svenska akademins ordbok, 1950). Prepositioner står framför ett ord som uttrycker något (Nationalencyklopedin, u.å.b). Adverbet beskriver det som görs och är bestämningen till hur ett verb är (Nationalencyklopedin, u.å.c). *Om* kommer från fornsvenskans *um* (Wessén, 2004). Ordet härstammar från det germanska språket som är en gren utav den indoeuropeiska språkfamiljen (Nationalencyklopedin, u.å.d). *Sorg* beskrivs som en djup nedstämdhet efter en kär persons död (Svenska Akademiens ordlista, 2015a).

Framväxten av begreppet *omsorg* grundar sig i att se andra medmänniskors behov och identifiera lösningsbara åtgärder. Det är en *omsorgstanke* som ingen ser. Att sedan utföra åtgärden är en *omsorgshandling*. Utförandet ska ske med *noggrannhet*, *sorgfällighet* och *samvetsgrannhet* (Svenska Akademiens ordbok, 1950). Idag beskrivs *omsorg* som ansvar för *omvårdnad* (Svenska Akademiens ordlista, 2015b).

Semantisk analys

Tabell 1 är en synonymtablå av begreppet *omsorg*. Till vänster i tabellen under kolumnen *synonymer* nämns de 37 olika synonymerna till begreppet *omsorg* i bokstavsordning. I den översta kolumnen horisontellt nämns sex ordböcker samt nationalencyklopedins internet baserade ordbok i kronologisk ordning för att tydliggöra synonymernas utveckling över tid. *Noggrannhet*, *omtanke*, *omtänksamhet*, *omvårdnad*, *vård*, *skötsel* och *tillsyn* är de vanligaste synonymerna och nämns i alla ordböckerna samt i nationalencyklopedin. Synonymer som *ackuratess*, *bekymmer*, *besvär*, *precision*, *samhällstillsyn*, *samhällsvård*, *socialvård* och *sorgfällighet* nämns endast en gång och bara i Stora synonymordboken från 1998 av Strömberg.

Synonymer som nämns tre gånger är *hänsynstagande*, *samvetsgrannhet* och *uppmärksamhet*. De finns med i synonymordböcker som är skrivna år 1995, 1998 och 2008.

Synonymordböckerna som är skriva av Walter år 1995 och 2008 är av samma utgivare,

Bonnier. Synonymordboken från 1998 har en annan utgivare, Strömberg. Vårdnad är också en synonym som nämns tre gånger och som tillkommer först år 2001 i svenska synonymer och därefter 2009 och i nationalencyklopedin. Resterande synonymer som nämns i synonymtablåen nämns mellan fyra till sex gånger.

Tabell 1. Synonymtablå av begreppet omsorg

Synonymer	Ord för ord (1992)	Bonniers synonymordbok (1995)	Stora synonymordboken (1998)	Svenska synonymer (2001)	Bonniers synonymordbok (2008)	Nordstedts synonymordbok (2009)	N.E (u.å)	Antal ordböcker
Ackuratess			x					1
Aktsamhet	x		x	x		x	x	5
Beskydd	x			x		x	x	4
Bekymmer			x					2
Bestyr	x			x		x	x	4
Besvär			x					1
Eftersyn	x		x	x		x	x	5
Flit	x			x		x	x	4
Försiktighet	x		x	x		x	x	5
Försorg	x		x	x		x	x	5
Försyn	x	x		x	x	x	x	6
Förtänksamhet	x		x	x		x	x	5
Förvar	x			x		x	x	4
Hänsynstagande		x	x		x			3
Intresse	x			x		x	x	4
Möda	x		x	x		x	x	5
Nit	x			x		x	x	4
Noggrannhet	x	x	x	x	x	x	x	7
Omsikt	x	x		x	x			4
Omtanke	x	x	x	x	x	x	x	7
Omtänksamhet	x	x	x	x	x	x	x	7
Omvårdnad	x	x	x	x	x	x	x	7
Precision			x					1
Samhällstillsyn			x					1
Samhällsvård			x					1
Samvetsgrannhet		x	x		x			3
Skydd	x			x		x	x	4
Skötsel	x	x	x	x	x	x	x	7
Socialvård			x					1
Sorgfällighet			x					1
Tillsyn	x	x	x	x	x	x	x	7
Uppmärksamhet		x	x		x			3
Uppsikt	x			x		x	x	4
Vård	x	x	x	x	x	x	x	7
Vårdnad				x		x	x	3
Vårdsamhet	x			x		x	x	4
Åtgärd	x			x		x	x	4

Diskriminationsanalys

Diskriminationsanalysen går ut på att visa de karakteristiska kännetecknen av begreppet omsorg och dess synonymer (Koort, 1975).

Diskriminationsmatris

Tabell 2, är en diskriminationsmatris av begreppet omsorg och dess 37 synonymer.

Diskriminationsmatrisen används för att kunna utläsa vilka synonymer som är synonyma till varandra. I den vänstra vertikala kolumnen finner vi alla uppslagsord i bokstavsordning och i den översta horisontella kolumnen nämns alla synonymer till omsorg. Begreppet bestyr är inte synonymt till omsorg och markeras därför med ett streck medan omsorg är synonymt till bestyr fyra gånger. Stjärnmarkeringen som går diagonalt igenom diskriminationsmatrisen talar om att ett begrepp inte kan vara synonymt med sig själv.

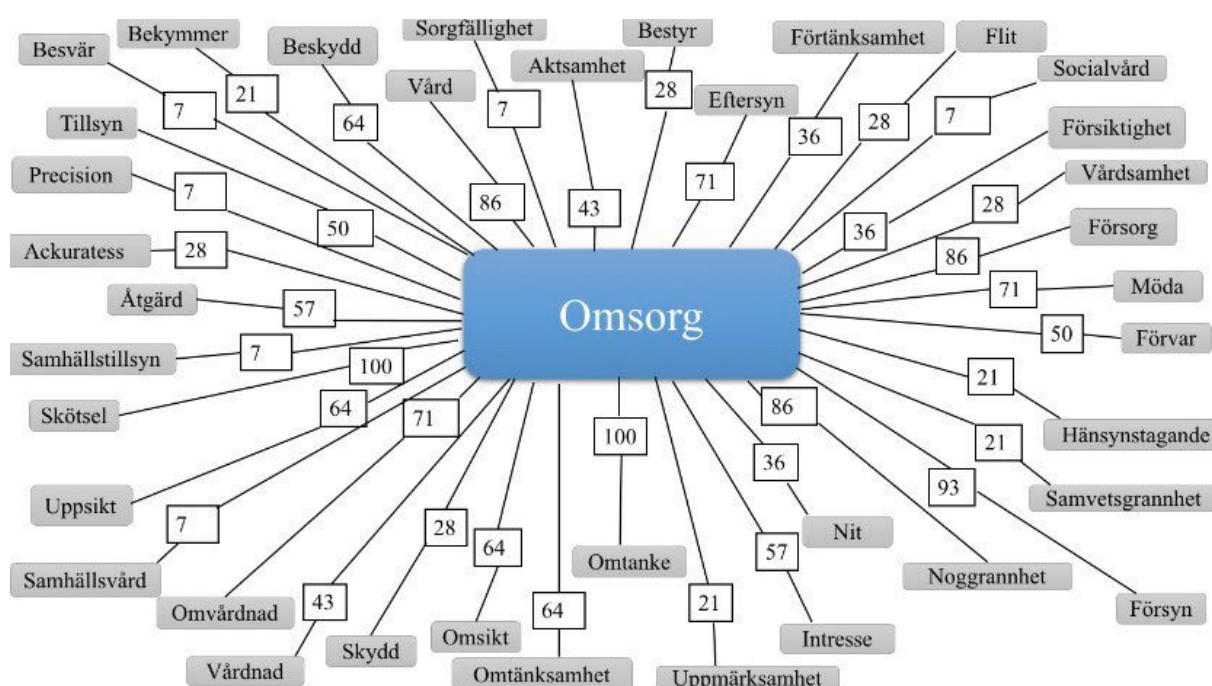
Tabell 2. Diskriminationsmatris av begreppet omsorg och dess synonymer

	Akkrates	Aktsamhet	Beskydd	Beskymmer	Bestyr	Besvär	Eftersyn	Flit	Försiktighet	Försorg	Försyn	Förtänksamhet	Förvar	Hänsynstagande	Intresse	Möda	Nit	Noggrannhet	Omsikt	Omsorg	Omtanke	Omtänksamhet	Omvårdnad	Precision	Samhällstillsyn	Samhällsvård	Samvetsgrannhet	Skydd	Skötsel	Socialvård	Sorgfällighet	Tillsyn	Uppmärksamhet	Uppsikt	Vård	Vårdnad	Vårdsamhet	Åtgärd								
Akkrates	*																	3		3																										
Aktsamhet		*							1											1																										
Beskydd			*																	5			3					4							1		3	7								
Beskymmer				*	2	3														2	4																									
Bestyr					*	4										4																														
Besvär					3	5*										7																														
Eftersyn							*													5			7												7		7	3								
Flit								*									1	7																												
Försiktighet			7						*												2	2															2									
Försorg										*										7	6	5													5		4	7				7				
Försyn											*									7	3							5																		
Förtänksamhet												*																																		
Förvar				1									*							4								7										5	7	4						
Hänsynstagande														*																																
Intresse															*					4	7																									
Möda					4	7		1								*				5																										
Nit								6								1	*			1																										
Noggrannhet		7																*		5				7			4								4											
Omsikt																				5																										
Omsorg	1	5	4	1	4	1	5	4	5	5	6	5	3	3	4	5	4	7	4*	7	7	7	1	1	1	1	3	4	7	1	1	7	3	4	7	3	4	7	3	4	4					
Omtanke										2		3								7*	3	1																								
Omtänksamhet									2											2	2*																									
Omvårdnad							1			1										3	3	*						7													6	2				
Precision		1																			2																									
Samhällstillsyn																										*																				
Samhällsvård																										*																				
Samvetsgrannhet																										*																				
Skydd			7										3										4				*																			
Skötsel																					7							*																		
Socialvård																												*																		
Sorgfällighet																																														
Tillsyn							2																1													3		*								
Uppmärksamhet									4													2		1	2																					
Uppsikt			1				4			5										5		5						1	5										7	*		1	4			
Vård			1							1										5		7						4	7											3	5*		6			
Vårdnad																				3		3																								
Vårdsamhet																																												*		
Åtgärd										4																																				*

Diskriminationsparadigm

Figur 2, visar synonymitetsgraden mellan omsorg och dess 37 synonymer i procent. Synonymi är relationen mellan två begrepp. En högre synonymi innebär att begreppen är utbytbara med varandra och de behåller fortfarande samma innebörd (Koort, 1975). Starkast synonymitetsgrad till omsorg har begreppen *skötsel* och *omtanke* som har en synonymitetsgrad på 100 %. Lägst synonymitetsgrad har begreppen *besvär*, *sorgfällighet*, *socialvård*, *samhällsvård*, *samhällstillsyn* och *precision* som har en synonymitetsgrad på 7 %.

Figur 2. Diskriminationsparadigm av begreppet omsorg och dess synonymer

Tabell 3, visar synonymitetsgraden mellan alla synonymer till omsorg i procent. I tabellen kan synonymitetsgraden mellan alla begreppen utläsas. För att se relationen mellan alla 37 synonymer till varandra. I den vänstra vertikala kolumnen står omsorg och alla dess 37 synonymer i bokstavsordning lika så i den översta horisontella kolumnen för att lättare kunna utläsa synonymitetsgraden mellan de olika begreppen. Ett exempel är att synonymitetsgraden mellan begreppen *beskydd* och *omvårdnad* är 21%. Stjärnmarkeringen som går diagonalt igenom tabell 3 talar om att ett begrepp inte kan vara synonymt med sig själv.

Tabell 3. Synonymitetsgrad mellan begreppets omsorgs synonymer

	Akkrates	Aktsamhet	Beskydd	Beskymmer	Bestyr	Besvär	Eftersyn	Flit	Försiktighet	Försorg	Försyn	Förtänksamhet	Förvar	Hänsynstagande	Intresse	Möda	Nit	Noggrannhet	Omsikt	Omsorg	Omtanke	Omtänksamhet	Omvårdnad	Precision	Samhällstillsyn	Samhällsvård	Samvetsgrannhet	Skydd	Skötsel	Socialvård	Sorgfällighet	Tillsyn	Uppmärksamhet	Uppsikt	Vård	Vårdnad	Vårdsamhet	Åtgärd					
Akkrates	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Aktsamhet	0	*	0	0	0	0	0	0	57	0	0	0	0	0	0	0	0	71	0	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0		
Beskydd	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	64	0	21	0	0	0	0	0	0	78	0	0	0	7	0	28	57	0	0	0	0	0			
Beskymmer	0	0	0	*	14	43	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	21	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Bestyr	0	0	0	14	*	64	0	0	0	0	0	0	0	0	57	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Besvär	0	0	0	43	64	*	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Eftersyn	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71	0	57	0	0	0	0	0	0	0	0	0	64	0	78	21	0	0	0	0	0	0			
Flit	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	14	93	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Försiktighet	0	57	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36	14	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Försorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	86	57	0	43	0	0	0	0	0	0	0	36	0	64	57	0	0	0	0	78	0	0			
Försyn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	93	21	0	0	0	0	0	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Förtänksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	36	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Förvar	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0	71	0	0	0	36	50	28	0	0	0	0	0	0	0	0		
Hänsynstagande	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Intresse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	36	0	0	71	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Möda	0	0	0	28	57	100	0	14	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Nit	0	0	0	0	0	0	0	93	0	0	0	0	0	0	36	0	*	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Noggrannhet	71	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	86	0	0	100	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Omsikt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	64	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Omsorg	28	43	64	21	28	7	71	28	36	86	93	36	50	21	57	71	36	86	64	*	100	64	71	7	7	7	21	28	100	7	7	50	21	64	86	43	28	57	0	0			
Omtanke	0	0	0	28	0	0	0	0	14	57	21	21	0	0	50	0	0	0	0	100	*	36	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Omtänksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	14	64	36	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Omvårdnad	0	0	21	0	0	0	57	0	0	43	0	0	0	0	0	0	0	0	71	28	0	*	0	0	0	0	28	100	0	28	0	36	93	36	0	0	0	0	0	0			
Precision	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	7	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Samhällstillsyn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Samhällsvård	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Samvetsgrannhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	21	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Skydd	0	0	78	0	0	0	0	0	0	36	0	71	0	0	0	0	0	0	21	0	28	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	7	64	0	0	0		
Skötsel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	71	0	21	100	0	0	0	0	0		
Socialvård	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Sorgfällighet	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Tillsyn	0	0	7	0	0	64	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	0	28	0	0	0	0	0	0	71	0	0	*	0	100	36	21	0	0	0	0	0			
Uppmärksamhet	0	0	0	0	0	0	0	43	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	50	21	7	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Uppsikt	0	0	28	0	0	78	0	0	64	0	0	36	0	0	0	0	0	0	64	0	0	36	0	0	0	0	0	7	21	0	100	0	*	43	28	0	0	0	0	0			
Vård	0	0	57	0	0	21	0	0	57	0	0	50	0	0	0	0	0	0	86	0	93	0	0	0	0	0	64	100	0	36	0	43	*	93	0	0	0	0	0	0			
Vårdnad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	43	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	21	0	28	93	*	0	0	0	0	0	0	0		
Vårdsamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	0	
Åtgärd	0	0	0	0	0	0	0	0	78	0	0	0	0	0	0	0	0	0	57	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0

Tolkningsfas

Ur diskriminationsparadigmet, se figur 2, kan det utläsas att starkast synonymitetsgrad har begreppen omtanke och skötsel på 100 %. I tabell 3 går det att utläsa synonymitetsgraden mellan omtanke och skötsel, samt mellan skötsel och omtanke vilket visar att båda bindningarna har en synonymitetsgrad på 0% till varandra. Detta tydliggör de olika betydelsedimensionerna som omsorg innefattar, eftersom omtanke och skötsel är de starkaste synonymerna till omsorg. Detta skulle kunna förklara oenigheten kring begreppet omsorg. Svenska akademien (2009a) beskriver omtanke som en ansträngning för att förstå och hjälpa andra. Vilket kräver en noggrann och eftertänksam planering. Svenska akademien (2009b) beskriver skötsel som tillsyn och behandling som är nödvändig och avsedd för människan, djur och växter.

I figur 2, går det även att utläsa vilka synonymer som har svagast synonymitetsgrad på 7 %. De synonymerna är besvär, sorgfällighet, socialvård, samhällsvård, samhällstillsyn och

precision. Endast Stora synonymordboken från år 1998 av Strömberg, väljer att använda dessa ord som synonymer till omsorg vilket gör att synonymitetsgrad är svag och därav inga starka begrepp för att skriva vad omsorg innebär.

Eftersom skötsel och omtanke har en synonymitetsgrad på 100% till begreppet omsorg, presenteras skötsel och omtanke och deras synonymer i tabell 4. För att tydliggöra de olika betydelsedimensionerna av omsorg efter varje synonym benämns synonymitetsgrad i procent till skötsel respektive omtanke. Första kolumnen benämns som skötsel och andra kolumnen benämns som omtanke.

Tabell 4. Betydelsedimension av begreppet omsorgs starkaste synonymer

<u>Skötsel</u>	<u>Omtanke</u>
Omvårdnad (100 %)	Försorg (57 %)
Vård (100 %)	Intresse (50 %)
Tillsyn (71 %)	Omtänksamhet (36 %)
Uppsikt (21 %)	Omvårdnad (28 %)
	Bekymmer (28 %)
	Förtänksamhet (21 %)
	Försyn (21 %)
	Försiktighet (14 %)
	Uppmärksamhet (7 %)

Ny förståelse av begreppet omsorg

Avtäckandet av begreppet omsorg leder till upptäckten av att begreppet tidigare har nämnts ur ett Bibliskt perspektiv. Omsorgs starkaste synonymer är skötsel och omtanke men har ingen synonymitetsgrad sinsemellan. Upptäckten hos författarna ledde fram till två huvudbetydelser som grundar sig på de starkaste synonymerna: *praktiskt arbete* och *sjuksköterskans välvilja*. Vilket även omsorgs andra synonymer understryker. Författarna har sammanställt en teoretisk omvårdningsdefinition av begreppet omsorg.

- Omsorg innebär *skötsel* och *omtanke*. Sjuksköterskans *praktiska arbete* grundar sig i en form av *skötsel* där *sjuksköterskans välvilja* visar sig i form av *omtanke* som kan resultera i en genuin omvårdnad med omsorg till patienten.

Diskussion

Metoddiskussion

Tillförlitlighet innebär hur hög sanningshalten är i resultatet och att resultatet inte grundar sig i författarnas förutfattade meningar och fantasier. Ett sätt att öka tillförlitligheten är att vara två författare för att en persons åsikter inte ska färga arbetet. Tillförlitligheten går att öka genom varierat urval, ett djupt och brett datamaterial och att tydligt dokumentera analysprocessen (Kristensson, 2014). Denna studie är skriven av två författare vilket resulterar i att en person inte riskerar att färga arbetet med personliga åsikter. Urvalet gjordes med hänsyn till inklusionskriterierna. Urvalet av ordböcker gjordes med ett brett tidsspann och med hänsyn till vilket steg av begreppsanalysen som skulle genomföras. Nordstedts etymologiska ordbok av Ernby 2008 svarade på studiens inklusionskriterier, dock blev boken aldrig tillgänglig för utlån under tiden denna studie skrevs. Det är dock oklart om Ernby's bok hade kunnat förändra resultatet för studien. Det hade varit intressant att inkludera äldre ordböcker i studien för att se om resultatet hade kunnat se annorlunda ut. Förståelse finns för att urvalet påverkar resultatet i hög grad.

Överförbarhet beskriver i vilken utsträckning studiens resultat kan vara giltigt i andra sammanhang än det som presenterades i studien (Kristensson, 2014). Denna studie presenterar resultatet ur ett omvårdnadsperspektiv. Omsorg är ett begrepp starkt kopplat till omvårdnad vilket kan medföra en lägre grad av överförbarhet till andra kontexter. Sivonen (2017) anser att det finns svårigheter med Koorts begreppsanalys, att direkt översätta en utförd semantisk analys till ett annat språk samt att bedöma valet av material.

Verifierbarhet handlar om att presentera det resultat som forskarna har samlat in (Kristensson, 2014). Med tanke på att allt material som används i studien har varit på svenska språket har författarna inte upplevt några svårigheter med att förstå begreppen i ordböckerna. Svenska akademien (2020) har framtagit en förkortningslista för ordböcker som varit till hjälp under datainsamlingen. Resultatet som författarna har samlat in grundar sig i ordböcker där alla synonymer till begreppet omsorg har presenterats för läsaren vilket resulterar i en hög verifierbarhet. Begreppsanalysen som metod är både kvantitativ samt kvalitativ.

Giltighet handlar om att visa under vilken tid materialet till studien samlades in. Detta för att påvisa stabiliteten över tid och på så vis resultatets stabilitet (Kristensson, 2014). Koorts (1975) metod var en lämplig metod som svarar på studiens syfte. Syftet med studien var att få en djupare förståelse av begreppet omsorg. Därför valdes ordböcker från år 1950 och framåt för att öka resultatets stabilitet.

Resultatdiskussion

Syftet med studien var att belysa innebörden i begreppet omsorg i en omvårdnadskontext. Den etymologiska utredningen visade att två källor nämner att omsorg kommer ursprungligen från fornsvenskan (Wessen, 1998; Svenska akademins ordbok, 1950). Begreppet användes ofta i ett Bibliskt sammanhang men betydelsen för begreppet har inte förändrats avsevärt mycket. Även Nightingale påstod att den sjuka människan skulle behandlas utifrån en kristen anda (Bentling, 2013). Under Nissen och Hagemanns tid under 1800-talet ansågs kärlek vara grunden för omvårdnad (Alvsvåg, 2017). Något som även Jane Watson påpekar i sin omsorgsteori när hon beskriver hur en bättre värld kan uppnås genom att sjuksköterskan utvecklar omsorg och kärlek och kan sprida den vidare (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012). Karlsson, Sivonen och Von Prost (2007) ansåg att hjärtat ska visa vägen för sjuksköterskan i omvårdnadsarbetet för att på så vis kunna uppnå ett genuint vårdande enligt caritas. Ranheim, Kärner och Berterö (2012) menade att sjuksköterskan ska vara närvarande och stödjande i sin roll som sjuksköterska för att uppnå en omtänksam relation till patienten.

I grund och botten handlar omsorg om att se andra människors behov och vidta åtgärder (Svenska akademins ordbok, 1950). Omsorg idag beskrivs som att ha ansvar för omvårdnad (Svenska akademins ordlista, 2015b). Begreppet omsorg har inte förändrats avsevärt över tid, dock har kontexten där begreppet omsorg använts i breddats. Författarna anser att Jane Watsons omsorgsteori fortfarande är relevant då den grundar sig i att sjuksköterskans omvårdnad ska bedrivas med en kärleksfull omsorg för patientens bästa. Något även andra forskare poängterar när de berättar om att hjärtat ska visa vägen i sjuksköterskans omvårdnadsarbetet. Genom att sjuksköterskan är närvarande och stödjande så kan ett genuint och omtänksamt vårdmöte med patienten uppnås, vilket gynnar den personcentrerade omvårdnaden.

Den semantiska analysen visade att begreppen som ackuratess, besvär, precision, samhällstillsyn, samhällsvård, socialvård och sorgfällighet bara nämns i Stora

synonymordboken utgiven av Strömbergs år 1998. Begreppen har en synonymitetsgrad på mindre än 40% i detta fallet på 7% och ska därför ifrågasättas (Sivnen, Kasén, & Eriksson, 2010). Begreppen skulle potentiellt kunna ha ett samband med samhällets nya syn på personer med funktionsvariation och att år 1993 stiftades LSS-lagen (Nationalencyklopedin, u.å.a; LSS, SFS 1993:387). I samhället generellt så förknippas begreppet omsorg med omsorgsverksamheter, samhällsvård och socialvård. Därför tycker författarna att det är anmärkningsvärt att synonymerna bara nämns år 1998 i Stora synonymordboken. Då begreppet omsorg är så starkt förknippat med kommunala omsorgsverksamheter.

Studien grundade sig i sju synonymordböcker vilket gav möjligheten till ett brett spektrum till synonymer till begreppet omsorg. Dock var två av synonymordböckerna utgivna av Walter (1995 & 2008) från samma förlag Bonnier. Trots att det är 13 år mellan böckernas utgivningsår har inte synonymerna ändrats. Vilket tyder på att begreppet omsorgs innebörd är oföränderligt enligt Bonnier. Genom att begreppet omsorg inte har förändrats avsevärt mycket har sjuksköterskan möjlighet att få en överskådlig blick av vad begreppet omsorg har för innebörd.

Diskriminationsparadigmet gör det tydligt att vissa synonymer är mer synonyma med varandra än till omsorg. Skötsel och omtanke har en synonymitetsgrad på 100% till omsorg vilket skulle betyda att de är helt utbytbara till begreppet omsorg. Författarna anser dock att det inte är fullt möjligt utan att de är två begrepp som tillsammans skapar en bra beskrivande definition av vad omsorg innebär för sjuksköterskan. Jane Watson säger att "Det finns många sätt att överrätta ett glas vatten" (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012, s.263). Vilket skulle kunna beskriva omsorg och dess 37 olika synonymer och hur de förhåller sig till varandra. Omsorg kan ges med bland annat noggrannhet och omtänksamhet. Kärlek är en grundpelare för att kunna ge omsorg och kan uttrycka sig på många olika sätt i omvårdnaden.

Slutsats / Klinisk implikation

Resultatet av denna studie visar att omsorg idag beskrivs som ansvar för omvårdnad. Omsorgs starkaste synonymer är skötsel och omtanke. Sjuksköterskan är den som har ansvar för omvårdnaden och bör därför reflektera över vad omsorg innebär för omvårdnaden i det dagliga arbetet med patienten. Denna studie är gjord för att ge en fördjupad förståelse av vad

begreppet omsorg innebär i en omvårdnadskontext för sjuksköterskan och annan vårdpersonal. Omsorg är en förutsättning för att sjuksköterskor ska kunna bedriva en god personcentrerad omvårdnad.

I dagens samhälle förknippas generellt begreppet omsorg med omsorgsverksamheter, samhällsvård och socialvård. Något som författarna uppmärksammade och tyckte var anmärkningsvärt var att synonymerna bara nämns år 1998 i Stora synonymordboken som är utgiven av Strömberg. Begreppet omsorg har olika betydelser i olika kontexter. Studien är gjord med fokus i en omvårdnadskontext. Begreppet omsorg har inte förändrats särskilt mycket sedan år 1950 och framåt. Vilket gör att sjuksköterskan skulle kunna få en överskådlig blick av vad begreppet omsorg har för innebörd i omvårdnadskontexten. Begreppet omsorgs starkaste synonymer är skötsel och omtanke. Omsorg är något som kan ges med bland annat noggrannhet och omtänksamhet. Grundpelaren i omsorgen är kärleken för patienten och kan uttrycka sig på många olika sätt i omvårdnaden.

Som Jane Watson säger, att när sjuksköterskor når vishetens djup har sjuksköterskan som ansvar att tillämpa sin kunskap till andra som inte ser och förstå. Då har sjuksköterskan som ansvar att förmedla sin kunskap till andra (Wiklund-Gustin & Lindwall, 2012). Denna studie är gjord för att belysa omsorgens betydelse i sjuksköterskans omvårdnadsarbete och ge möjligheten att reflektera över vad omsorg innebär för enskild individ och i arbetssammanhang. En djupare förståelse av begreppet omsorgs kan bidra till att sjuksköterskan förstår innebörden av att handla med omsorg och därigenom även kunna utveckla omvårdnaden.

Fortsatt forskning

Ytterligare forskning för att analysera och utreda begreppet omsorg så skulle en empirisk observationsstudie kunna göras för att ta reda på hur sjuksköterskor uttrycker omsorg i sitt dagliga omvårdnadsarbete. En tydligare definition i praxis hade möjligen kunnat leda till ännu djupare förståelse för vad omsorgsbegreppet innebär.

Självständighet

Genom hela arbetets gång har Alice och Louise tillsammans haft ett nära samarbete genom hela forskningsprocessen. Alla delar i arbetet är skrivna tillsammans för att båda författarna ska ha samma inblick i ämnesområdet. Alice har haft ett större ansvar för uppbyggnaden av matriser och tabeller medan Louise har haft ett större ansvar vid uträkning av synonymitetsgraden. Öppen dialog mellan författarna har alltid funnits för att studien ska uppnå goda resultat.

Referenslista:

- Alvsvåg, H. (2017). Kärlek. I Wiklund-Gustin, L., & Bergbom, I. (Red.). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB. (S.327–340).
- Asp, M. (2017). Begreppsutveckling på livsvärldsfenomenologisk grund. I Wiklund-Gustin, L., & Bergbom, I. (Red.). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB. (S.49–60).
- Barker, P- J., Reynolds, W., & Ward, T. (1995). The proper focus of nursing: a critique of the “caring” ideology. *International Journal of Nursing Studies*, 32(4), 286–397.
- Bentlig, S. (2013). Sjuksköterskeprofessionen – en tillbakablick på kompetens och kunskapskrav. I Leksell, J., & Lepp, M. (Red.). *Sjuksköterskans kärnkompetenser*. (s. 37–62). Stockholm: Liber AB.
- Blomqvist, K., & Petersson, P. (2014). Vårdkedjans aktörer och organisering. I Ehrenberg, A., & Wallin, L. (Red.). *Omvårdnadens grunder – ansvar och utveckling*. (S. 167–196). Lund: Studentlitteratur AB.
- Cook, L., & Peden, A. (2017). Finding a Focus for Nursing The Caring Concept. *Advances in nursing science*. 40(1). 12-23. DOI: 10.1097/ANS.0000000000000137
- Edberg, A-K., Törnquist, A., & Hasson, H. (2014). Sjuksköterskans roll som ledare inom kommunal vård och omsorg för äldre. I Ehrenberg, A., & Wallin, L. (Red.). *Omvårdnadens grunder – ansvar och utveckling*. (S. 279–296). Lund: Studentlitteratur AB.
- Erikson, E-H. (2004). I Den fullbordade livscykeln. Med tillägg om det nionde utvecklingsstadiet av Joan M Eriksson. Stockholm: Natur & kultur.
- Flensner, G. (2014). Det vetenskapliga ämnet. I Dahlborg-Lyckhage, E. (Red.). *Att bli sjuksköterska – en introduktion till yrke och ämne*. (S.85–106). Lund: Studentlitteratur AB.
- Fromm, E. (2004). Kärlekens konst. Stockholm: Natur & kultur.

Jakobsson-Ung, E., & Lützén, K. (2014). Sjuksköterskeyrket som profession och omvårdnad som akademiskt ämne. I Ehrenberg, A., & Wallin, L. (Red.). *Omvårdnadens grunder ansvar och utveckling*. (S. 27–46). Lund: Studentlitteratur AB.

Karlsson, M. (2017). ”Bry sig om” – ett vårdvetenskapligt praxisbegrepp. I Wiklund-Gustin, L., & Bergbom, I. (Red.). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (S. 341–351). Lund: Studentlitteratur AB.

Karlsson, M., Sivonen, K., & Von post, I. (2007). ”Bry sig om”- en begreppsanalys. *Vård i norden*, 27(86), 38–43.
file:///C:/Users/Lenovo/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/2466/Attachments/Care%20for,%20Sivonen[3436].pdf

Kjällström, S. (2017). Forskningsetik. I Henricson, M. (Red.). *Vetenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad*. (S. 57–77). Lund: Studentlitteratur AB.

Koort, P. (1975). Semantisk analys konfigurationsanalys-två hermeneutiska metoder. Lund: Studentlitteratur.

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. Natur & Kultur.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 1993:387). Hämtad från Riksdagens webbplats:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387

Lundh, B., & Malmquist, J. (2009). *Medicinska ord – det medicinska språket: begrepp, definitioner, termer*. Lund: Studentlitteratur AB.

McCance, T., & McCormack, B. (2013). Personcentrerad omvårdnad. I Leksell, J., & Lepp, M (Red.). *Sjuksköterskans kärnkompetenser*. (S. 81-110). Stockholm: Liber.

Meleis, A-I. (2011). *Theoretical Nursing. Development & Progress*. (5:e uppl). Philadelphia: Lippincott, Williams and Wilkins.

Nationalencyklopedin, (u.å.a). Omsorg. Hämtad 2020-04-24 från [https://www-nes.se/miman.bib.bth.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/omsorg](https://www.nes.se/miman.bib.bth.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/omsorg)

Nationalencyklopedin, (u.å.b). Preposition. Hämtad 2020-04-24 från <https://www-nese.miman.bib.bth.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/preposition>

Nationalencyklopedin, (u.å.c). Adverb. Hämtad 2020-04-24 från <https://www-nese.miman.bib.bth.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/adverb>

Nationalencyklopedin, (u.å.d). Germanska språk. Hämtad 2020-04-24 <https://www-nese.miman.bib.bth.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/germanska-spr%C3%A5k>

Nordstedts svenska synonymordbok. (2009). (Suppl.). Stockholm: Nordstedts.

Olsson, H., & Sörensen, S. (2011). Forskningsprocessen, kvalitativa och kvantitativa perspektiv. (S. 205–222). Stockholm: Liber AB.

Ranheim, A., Kärner, A., & Berterö, C. (2012). Caring Theroy and Parctice – Entering a Simulataneous Concept Analysis. *Nursing Forum*. 47(2), 78–90. <http://dx.doi.org.miman.bib.bth.se/10.1111/j.1744-6198.2012.00263.x>

Sivonen, K. (2017). Begreppsanalys och begreppsbestämning. I Wiklund-Gustin, L., & Bergbom, I. (Red.). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (S.61–77). Lund: Studentlitteratur AB.

Sivnen, K., Kasén, A., & Eriksson, K. (2010). Semantic analysis according to Peep Koort – a substanceoriented research methodology. *Scandinavian Journal of caring sciences*, (24), 12-20. doi: 10.1111/j.1471-6712.2010.00817.x

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453). Hämtad från Riksdagens webbplats: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Strömberg, A. (1998). Stora synonymordboken. Stockholm: Strömbergs

Svenska akademien (2009a) *Svensk ordbok*. Omtanke. Hämtad 2020-05-09 från <https://svenska.se/tre/?sok=omtanke&pz=1>

Svenska akademien (2009b). *Svensk ordbok*. Skötsel. Hämtad 2020-05-09 från <https://svenska.se/tre/?sok=sk%C3%B6tsel&pz=1>

Svenska akademien (2020) Förkortningar. Hämtad 2020-05-11 från <https://www.saob.se/wp-content/uploads/2016/06/f%C3%B6rkortningar.pdf?fbclid=IwAR3mzpwH66xQND7hw1elCSjACKALOMD---0PvIELPIFmQB6plUFE-tWV0Aw>

Svenska akademins ordbok (1950). Hämtad 2020-05-11 från <https://svenska.se/tre/?sok=omsorg&pz=1>

Svenska akademins ordlista. (2015a). Sorg. Hämtad 2020-05-18 från <https://svenska.se/tre/?sok=sorg&pz=1>

Svenska akademins ordlista. (2015b). omsorg. Hämtad 2020-05-18 från <https://svenska.se/tre/?sok=omsorg&pz=1>

Swedenborg, L. (Red.). (1992) Ord för ord – svenska synonymer och uttryck. (4 uppl.). Stockholm: Nordstedts förlag AB.

Swedenborg, L. (Red.). (2001) Svensk synonymordbok. (4 uppl.). Stockholm: Nordstedts ordbok.

Walter, G. (1995). Bonniers synonymordbok (2 uppl.). Stockholm: Bonnier Alba AB.

Walter, G. (2008). Bonniers synonymordbok (4 uppl.). Stockholm: Albert Bonniers förlag

Wessén, E. (1998). *Våra ord: deras uttal och ursprung: kortfattad etymologisk ordbok*. Stockholm: Nordstedts ordbok.

Wessén, E. (2004). *Våra ord: kortfattad etymologisk ordbok: berättelser om ordens historia*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag.

Wiklund-Gustin, L., & Lindwall, L. (2012). *Omvårdnadsteorier i klinisk praxis*. (S.261–300). Stockholm: Natur & Kultur.

Willman, A. (2014). *Hälsa och välbefinnande*. I A-K. Edberg & H. Wijk. (Red.). *Omvårdnadens grunder: Hälsa och ohälsa*. (s. 37–50). Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 – Sökmatrix Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek - Etymologisk ordbok

Databas	Sökord	Avgränsning	Antal träffar	Ordböcker
Libris	Etymologisk ordbok		94	
	Etymologisk ordbok	Finns på Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek	7	
	Etymologisk ordbok	Överensstämmer med valda inklusionskriterier	1	Våra ord: deras uttal och ursprung: kortfattad etymologisk ordbok (Wessén, 1998)

Bilaga 2 – Sökmatrix Karlskrona stadsbibliotek - Etymologisk ordbok

Databas	Sökord	Avgränsning	Antal träffar	Ordböcker
Karlskrona stadsbibliotek	Etymologisk ordbok		8	
	Etymologisk ordbok	Finns tillgängliga för utlån	8	
	Etymologisk ordbok	Överensstämmer med valda inklusionskriterier	2	Nordstedts etymologiska ordbok (Erby, 2008) Våra ord: kortfattad etymologisk ordbok: berättelser om ordens historia (Wessén, 2004)

Bilaga 3 – Sökmatrix Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek - Synonymordbok

Databas	Sökord	Avgränsning	Antal träffar	Ordböcker
Libris	Synonymordbok		59	
	Synonymordbok	Finns på Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek	3	
	Synonymordbok	Finns tillgängliga för utlån	2	

	Synonymordbok	Överensstämmer med valda inklusionskriterier	2	Ord för ord – svenska synonymer och uttryck (Swedenborg, 1992). Stora synonymordboken (Strömberg, 1998).
--	---------------	--	---	---

Bilaga 4 – Sökmatrix Karlskrona stadsbibliotek - Synonymordbok

Databas	Sökord	Avgränsning	Antal träffar	Ordböcker
Karlskrona Stadsbibliotek	Synonymordbok		6	
	Synonymordbok	Finns tillgängliga för utlån	6	

	Synonymordbok	Överensstämmer med valda inklusionskriterier	4	<p>Bonniers synonymordbok (Walter, 1995).</p> <p>Bonnier synonymordbok (Walter, 2008).</p> <p>Nordstedts svenska synonymordbok (2009).</p> <p>Svensk synonymordbok (Swedenborg, 2001).</p>
--	---------------	--	---	--